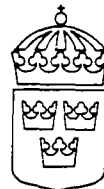

Regeringens proposition

1985/86:96

om ny administration av förlängt barnbidrag, m.m.

Prop.
1985/86:96

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 6 februari 1986.

På regeringens vägnar

Olof Palme

Bengt Lindqvist

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att det nuvarande studiestödet i form av förlängt barnbidrag förs över från det studiesociala området till socialförsäkringsområdet. Administrationen av bidraget övertas av riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Anslaget för bidraget redovisas under socialdepartementets huvudtitel på statsbudgeten.

Bestämmelserna om det förlängda barnbidraget tas in i en ny särskild lag och anpassas i olika avseenden till dem som gäller för allmänt barnbidrag. Administrationen av de båda bidragen samordnas. I likhet med vad som gäller för allmänt barnbidrag skall förlängt barnbidrag utbetalas månadsvis.

Ändrade regler föreslås i fråga om allmänt barnbidrag för barn som vistas i specialskola eller bor utanför det egna hemmet på bekostnad av en huvudman enligt omsorgslagstiftningen. För barn i specialskolan och särskolan föreslås att förlängt barnbidrag skall utgå utan hinder av att barnet bor på skolan eller annars får kost och bostad på allmän bekostnad.

Bemyndigandet för regeringen enligt lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag att träffa överenskommelser med andra länder föreslås ändrat så att det överensstämmer med bl.a. motsvarande bemyndigande i lagen (1962:381) om allmän försäkring.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 1986.

Lag om förlängt barnbidrag

Härigenom föreskrivs följande.

1 § En elev i grundskolan har rätt till förlängt barnbidrag av allmänna medel med 400 kronor i månaden från och med kvartalet efter det under vilket eleven fyllt 16 år. Detsamma gäller elever som deltar i motsvarande utbildning i sameskolan, en riksinternatskola eller en sådan fristående skola som avses i 9 kap. 1 eller 2 § skollagen (1985:1100).

2 § Rätt till förlängt barnbidrag enligt 1 § har även elever i särskolan eller specialskolan och elever som deltar i motsvarande utbildning i en fristående skola som är statsunderstödd eller står under statlig tillsyn.

3 § Förlängt barnbidrag lämnas under läsåret. Läsåret skall anses omfatta månaderna september-maj. Om eleven slutar skolan under läsåret lämnas bidraget till och med den månad eleven avbryter studierna.

4 § Förlängt barnbidrag kan lämnas till en elev vid sådan skola utomlands som åtnjuter svenskt statsbidrag under förutsättning att eleven deltar i utbildning som i huvudsak motsvarar den som ges vid grundskolan här i riket.

5 § Förlängt barnbidrag lämnas endast till elever som är bosatta i Sverige. Är eleven inte svensk medborgare, gäller därutöver att eleven skall fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven här i landet eller att antingen denne eller eleven vistas här sedan minst sex månader.

För förlängt barnbidrag enligt 4 § tillämpas i fråga om bosättningen här i landet de föreskrifter om bosättning som gäller för allmänt barnbidrag vid utlandsvistelse enligt lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag.

6 § Frågor om förlängt barnbidrag handhas av riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Beslut om förlängt barnbidrag fattas av den allmänna försäkringskassa hos vilken den som uppbär bidraget är inskriven.

7 § Ansökan om förlängt barnbidrag enligt 4 § görs hos den allmänna försäkringskassa som avses i 6 §. Annat förlängt barnbidrag lämnas utan ansökan.

Regeringen eller efter regeringens bemyndigande riksförsäkringsverket får meddela föreskrifter om skyldighet för den som driver en skola att lämna de uppgifter som behövs för tillämpningen av denna lag.

8 § I fråga om förlängt barnbidrag tillämpas även följande bestämmelser i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag

4 § om rätt att uppbära barnbidraget, m.m.,

5 § om utbetalning av barnbidrag till annan på framställning av socialnämnd,

7 § om rätt för kommunalt organ att uppbära allmänt barnbidrag,

11 § om tid och sätt för utbetalning av barnbidrag m.m.,

12 § om återbetalningsskyldighet m.m.,

13 § om överlåtelse och utmätning av rätt till allmänt barnbidrag,

14 § om tillsyn, verkställighetsföreskrifter och uppgiftsskyldighet,
15 § om ändring av beslut samt om överklagande,
18 § om verkställighet av försäkringskassas och försäkringsrätts beslut,
och
19 § om överenskommelser med främmande makt.

Prop. 1985/86:96

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

Lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag¹

dels att 6 § skall upphöra att gälla,

dels att 2 b, 7 och 19 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Med de barn som berättigar till flerbarnstillägg enligt 2 a § skall jämfästas barn som fyllt 16 år, men i övrigt uppfyller kraven för barnbidrag enligt denna lag, och som bedriver studier som ger rätt till förlängt barnbidrag enligt 2 kap. *studiestödslagen* (1973:349) eller studiehjälp enligt 3 kap. *samma lag*.

*Föreslagen lydelse*2 b §²

Med de barn som berättigar till flerbarnstillägg enligt 2 a § skall jämfästas barn som fyllt 16 år, men i övrigt uppfyller kraven för barnbidrag enligt denna lag, och som bedriver studier som ger rätt till förlängt barnbidrag enligt *lagen* (1986:000) om förlängt barnbidrag eller studiehjälp enligt 3 kap. *studiestödslagen* (1973:349).

Som barn enligt första stycket räknas studerande från och med kvartalet varunder barnet börjar studera och längst till och med det andra kvartalet det är under vilket den studerande fyller 20 år. Den studerande skall stadigvarande sammanbo med den bidragssökande för att berättiga till flerbarnstillägg.

Studerande som deltar i undervisning som omfattar kortare tid än åtta veckor eller deltidundervisning inräknas ej i barnantalet. Detsamma gäller studerande som uppbär återbetalningspliktiga studiemedel oberoende av föräldrarnas ekonomi enligt 3 kap. 12 § tredje stycket *studiestödslagen* (1973:349) eller som är gifta.

Den som önskar uppbära flerbarnstillägg med stöd av bestämmelserna i denna paragraf skall anmäla detta till den allmänna försäkringskassan.

6 §

För kvartal, vid vars ingång kostnaderna för barns vård å anstalt eller för kost och bostad åt barnet helt bestridas av statsmedel, utgår icke allmänt barnbidrag; dock att sådant bidrag utbetalas för tid, då barnet är inackorderat vid nomadskola.

¹ Lagen omtryckt 1973:449.

² Senaste lydelse 1984:1099.

7 §³

Där vid ingången av visst kvartal barn, för vilket allmänt barnbidrag utgår, på allmän bekostnad vårdas å anstalt i annat fall än i 6 § avses, äger det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden, uppbära på kvartalet belöpande allmänt barnbidrag för barnet och därav gottgöra sig för nämnda kostnad i den mån ersättning därför må uttagas av barnet eller annan enskild person. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till den bidragsberättigade.

Vad i första stycket sägs om kommunalt organ skall äga motsvarande tillämpning å landstingskommun och kommun som ej tillhör landstingskommun eller, efter regeringens bestämmande, annan huvudman i fråga om allmänt barnbidrag för barn som bor i elevhem, vårdhem, specialsjukhus eller inackorderingshem, som avses i lagen (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda, eller åtnjuter omsorger enligt nämnda lag och bor i enskilt hem på huvudmannens bekostnad eller vårdas på anstalt för epileptiker, oavsett att ersättning ej må uttagas av barnet eller annan enskild person.

När ett barn vid ingången av ett visst kvartal vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten, äger det kommunala organ, som svarar för vårdkostnaden, uppbära på kvartalet belöpande allmänt barnbidrag för barnet och därav gottgöra sig för nämnda kostnad. Uppkommer överskott, skall detta redovisas till den bidragsberättigade.

19 §⁴

Regeringen äger träffa överenskommelse med främmande makt om undantag från de förutsättningar som enligt 1 § andra stycket gäller för utgivande av barnbidrag för här i riket bosatt barn som icke är svensk medborgare.

Regeringen får träffa överenskommelse med främmande makt om utsträckt tillämpning av denna lag eller om undantag i vissa fall från lagens bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

³ Senaste lydelse 1975:153.

⁴ Senaste lydelse 1975:153.

Lag om ändring i lagen (1984:1095) om förlängt bidragsförskott för studerande

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (1984:1095) om förlängt bidragsförskott för studerande skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

Förlängt bidragsförskott lämnas för barn som går i skolan när det fyller 18 år eller återupptar skolgången innan det fyller 19 år så länge barnet bedriver studier som ger rätt till förlängt barnbidrag enligt 2 kap. *studiestödslagen* (1973:349) eller studie hjälp enligt 3 kap. *samma lag*, dock längst till och med juni månad det år barnet fyller 20 år. Studier som omfattar kortare tid än åtta veckor eller deltidsstudier medför dock inte rätt till förlängt bidragsförskott. Det samma gäller studier för vilka barnet uppbär återbetalningspliktiga studiemedel oberoende av föräldrarnas ekonomi enligt 3 kap. 12 § tredje stycket *studiestödslagen*.

Förlängt bidragsförskott lämnas för barn som går i skolan när det fyller 18 år eller återupptar skolgången innan det fyller 19 år så länge barnet bedriver studier som ger rätt till förlängt barnbidrag enligt *lagen* (1986:00) om förlängt barnbidrag eller studie hjälp enligt 3 kap. *studiestödslagen* (1973:349), dock längst till och med juni månad det år barnet fyller 20 år. Studier som omfattar kortare tid än åtta veckor eller deltidsstudier medför dock inte rätt till förlängt bidragsförskott. Det samma gäller studier för vilka barnet uppbär återbetalningspliktiga studiemedel oberoende av föräldrarnas ekonomi enligt 3 kap. 12 § tredje stycket *studiestödslagen*.

Förskottet utgår från och med månaden efter det barnet fyllt 18 år till och med den månad rätten till förskottet upphör. Förskottet lämnas dock inte för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

Lag om ändring i lagen (1984:1096) om särskilt bidrag till vissa adoptivbarn

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1984:1096) om särskilt bidrag till vissa adoptivbarn skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 §

Bidraget lämnas efter ansökan från och med den månad under vilken bidragsrätten inträtt, dock inte för längre tid tillbaka än tre månader före ansökningsmånaden. Bidraget lämnas till och med den månad, under vilken barnet fyller 18 år eller rätten till bidrag annars upphör.

Går barnet i skolan när det fyller 18 år eller återupptas skolgången innan barnet fyller 19 år, kan bidraget efter särskild ansökan utgå så länge skolgången pågår, dock längst till och med juni månad det år barnet fyller 20 år. Till skolgång räknas studier som ger rätt till förlängt barnbidrag enligt 2 kap. *studiestödslagen* (1973:349) eller studiehjälp enligt 3 kap. *samma lag*. Studier som omfattar kortare tid än åtta veckor eller deltidstudier medför dock inte rätt till bidrag. Detsamma gäller studier för vilka barnet uppbär återbetalningspliktiga studiemedel oberoende av föräldrarnas ekonomi enligt 3 kap. 12 § tredje stycket *studiestödslagen*.

Går barnet i skolan när det fyller 18 år eller återupptas skolgången innan barnet fyller 19 år, kan bidraget efter särskild ansökan utgå så länge skolgången pågår, dock längst till och med juni månad det år barnet fyller 20 år. Till skolgång räknas studier som ger rätt till förlängt barnbidrag enligt *lagen* (1986:00) om förlängt barnbidrag eller studiehjälp enligt 3 kap. *studiestödslagen* (1973:349). Studier som omfattar kortare tid än åtta veckor eller deltidstudier medför dock inte rätt till bidrag. Detsamma gäller studier för vilka barnet uppbär återbetalningspliktiga studiemedel oberoende av föräldrarnas ekonomi enligt 3 kap. 12 § tredje stycket *studiestödslagen*.

Bidrag efter det att barnet fyllt 18 år lämnas endast om barnet varaktigt bor tillsammans med adoptivföräldern eller någon som var vårdnadshavare för barnet när det fyllde 18 år. Sådant bidrag söks och uppbärs av den som sålunda sammanbor med barnet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 februari 1986

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Peterson, Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Hultström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Lindqvist

Proposition om ny administration av förlängt barnbidrag, m.m.

1 Inledning

Riksdagen beslutade under våren 1985 att godkänna ett förslag om ändrad administration av studiehjälpen och vuxenstudiestödet (prop. 1984/85:184, SfU 25, rskr. 327). I propositionen aviserades även en ändrad administration av det förlängda barnbidraget, sedan denna fråga utretts ytterligare.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har under sommaren 1985 efter samråd med riksförsäkringsverket (RFV) lämnat regeringen ett förslag enligt vilket hanteringen av det förlängda barnbidraget hos CSN och skolväsendet skall övertas av RFV och de allmänna försäkringskassorna. Samtidigt förordas att bidragsanslaget överförs till den allmänna försäkringens område. Förändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1986.

I 1986 års budgetproposition har efter föredragning av chefen för utbildningsdepartementet lämnats de förslag till ändringar i studiestödslagen (1973:349) som behövs för den nya administrationen av studiehjälpen och vuxenstudiestödet. Förslagen innefattar även att reglerna om förlängt barnbidrag utmönstras ur studiestödslagen med hänsyn till den avsedda överföringen av administrationen därav till socialförsäkringsområdet (prop. 1985/86:100 bil. 10).

Jag avser att nu ta upp frågan om den närmare utformningen av de regler som fr.o.m. den 1 juli 1986 skall gälla för det förlängda barnbidraget. Jag behandlar också vissa spörsmål om rätten till allmänt barnbidrag vid institutionsvistelse. Slutligen behandlar jag bemyndigandet för regeringen enligt lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag att träffa överenskommelser med andra länder.

2 Nuvarande ordning

Allmänt barnbidrag betalas ut till och med det kvartal, varunder ett barn fyller 16 år. För ett barn är bidraget 400 kr. i månaden. Bidraget betalas ut månadsvis. Administrationen handhas av RFV och de allmänna försäkrings-

kassorna. Föreskrifterna om bidraget finns i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag (omtryckt 1973:449, ändrad senast 1984:1099 och 1100) och i kungörelsen (1973:452) om tillämpningen av lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag (omtryckt 1984:1101). Bidragsanslaget återfinns i statsbudgeten under femte huvudtiteln C 1 Allmänna barnbidrag.

Förlängt barnbidrag lämnas med 400 kr. i månaden från och med kvartalet efter det under vilket barnet har fyllt 16 år, när barnet studerar vid grundskolan eller deltar i viss annan motsvarande undervisning. Bidraget lämnas endast under läsåret (nio månader). Det betalas ut terminsvis. Administrationen handhas av CSN och skolorna. Bidraget betalas normalt ut av skolstyrelsen. Föreskrifterna om bidraget finns i studiestödslagen (1973:349) och studiestödsförordningen (1973:418). Dessutom finns föreskrifter som CSN har utfärdat. Bidragsanslaget återfinns i statsbudgeten under åttonde huvudtiteln E 3 Studiehjälp m.m.

Ett barn som går kvar i grundskolan när rätten till allmänt barnbidrag upphör har alltså rätt till förlängt barnbidrag. Förlängt barnbidrag betalas även till studerande som deltar i motsvarande undervisning i bl.a. en fristående skola, dvs. en skola med enskild huvudman (2 kap. 1 § andra stycket studiestödslagen).

CSN har utfärdat föreskrifter om att förlängt barnbidrag lämnas också till elever i särskolan och specialskolan när eleven inte bor på skolan eller annars erhåller kost och bostad på allmän bekostnad.

Förlängt barnbidrag kan också beviljas för studier på grundskolenivå vid sådan skola utomlands som åtnjuter svenskt statsbidrag (2 kap. 3 § studiestödslagen). En förutsättning är att barnet anses bosatt i Sverige. Enligt CSN:s föreskrifter krävs att allmänt barnbidrag har betalats ut för det kvartal under vilket den studerande fyllt 16 år.

Förlängt barnbidrag beviljas för helt läsår eller för den del av läsåret som den studerande deltar i utbildningen. Läsåret uppdelas på fyra månader under höstterminen och fem månader under vårterminen (2 kap. 2 §).

Avbryter den studerande sina studier upphör rätten till bidrag för tiden efter avbrottet.

Det stora flertalet grundskoleelever uppnår 16 års ålder det kalenderår under vilket de slutar grundskolan i och med vårterminens utgång. De grundskoleelever som kan komma i åtnjutande av bidraget är därför barn som är födda tidigt på året eller börjat sin skolgång sent eller som av en eller annan anledning blivit fördröjda i sin skolgång. CSN har beräknat att ca en tredjedel av eleverna i årskurs nio i grundskolan, dvs. ca 35 000 elever har rätt till förlängt barnbidrag under viss del av året. Flertalet av dessa uppbär bidraget endast för månaderna april och maj.

Endast ett fåtal elever (6-8 st. per år) har förlängt bidrag för studier utomlands. Antalet ansökningar om sådant bidrag är ca 20 per år.

Antalet särskoleelever med förlängt barnbidrag uppgår till ca 2 500 per läsår.

Förlängt barnbidrag för studier i Sverige betalas ut utan ansökan. Normalt prövar skolstyrelsen frågor om sådant bidrag. Skolan informerar och föräldrarna/eleverna lämnar vissa personuppgifter på en särskild blankett. Från skolan lämnas blanketterna till skolstyrelsen, som beslutar om förlängt barn-

bidrag samt betalar ut bidraget minst en gång per termin. Skolstyrelsen rekviderar och erhåller medel från CSN terminsvis i förskott med utgångspunkt från den beräknade medelsåtgången. Av skolstyrelsen gjorda utbetalningar avstäms sedan mot de beräknade, när det verkliga utfallet blir känt.

Om eleven avbryter studierna upphör som redan sagts rätten till bidrag. Skolstyrelsen kan då besluta om återkrav av den del av bidraget som avser tiden efter avbrottet.

Ett beslut av skolstyrelsen kan överklagas hos CSN.

Förlängt barnbidrag för grundskolestudier vid utlandsskola administreras av CSN. Bidraget betalas ut efter ansökan hos CSN.

3 CSN:s förslag

Allmänt

CSN har efter samråd med RFV föreslagit att det förlängda barnbidraget fr.o.m. den 1 juli 1986 skall hanteras inom socialförsäkringsområdet av RFV och försäkringskassorna såsom en fortsättning på det allmänna barnbidraget. Enligt CSN är en sådan ändring naturlig och innebär en förbättrad service och en större rationalitet.

Rätten till förlängt barnbidrag förutsätts i stort sett bli oförändrad. Vid sidan av de föreslagna nya rutiner som redovisas i det följande har CSN föreslagit materiella ändringar i författningsreglerna på två punkter. Dels förordas att kravet på bosättning här i landet skall regleras så att samma bosättningsbegrepp blir gällande för både allmänt och förlängt barnbidrag. Dels föreslås att förlängt barnbidrag, liksom allmänt barnbidrag, skall utbetalas månadsvis i stället för terminsvis och att utbetalningarna till en och samma betalningsmottagare skall samordnas.

Nya rutiner

CSN och RFV har i en gemensam promemoria redovisat en utformning av de nya rutiner som enligt deras mening bör användas för administrationen av det förlängda barnbidraget inom försäkringskassorna. Förlängt barnbidrag för studier i Sverige utbetalas enligt förslaget även fortsättningsvis utan ansökan. Den som fyller 16 år under det första kvartalet under kalenderåret och för denna tid erhållit allmänt barnbidrag får automatiskt genom den allmänna försäkringens ADB-system förlängt barnbidrag för månaderna april och maj, dvs. t.o.m. vårterminens slut i årskurs nio. Rutinerna för förlängt barnbidrag kan då följa rutinerna för allmänt barnbidrag vilket försäkringskassorna redan administrerar. Begreppet betalningsmottagare blir detsamma som för det allmänna barnbidraget och bidraget utbetalas månadsvis.

På detta sätt kan utbetalningen för ca 28 000 elever, eller 80 % av antalet bidragsberättigade i grundskolans årskurs nio, göras genom redan befintliga utbetalningsrutiner i barnbidragssystemet.

De elever som avslutar grundskolans årskurs nio fyller normalt 16 år under detta kalenderår. Det finns emellertid ett antal elever, ca 2 % av det

totala antalet, som är yngre när de går ut grundskolan. Dessa skulle enligt den angivna rutinen felaktigt få förlängt barnbidrag för två månader den vårtermin de fyller 16 år oavsett att de redan avslutat sin grundskoleutbildning. Flertalet av dessa elever har dock påbörjat gymnasiestudier och erhåller studiehjälp enligt studiestödslagen. De återfinns då i CSN:s studiehjälpsregister. Genom en rapportering av dem från CSN till RFV kan dubbelutbetalning av förlängt barnbidrag och studiehjälp undvikas.

Ett fåtal (maximalt ca 50) av de elever som är yngre än vad som är vanligt då de slutar grundskolan kan antas gå från grundskolan till någon annan verksamhet än gymnasieskolan. Av dessa kan en del förutsättas gå till ungdomsuppföljningen, en del förvärvsarbete och en del utvandra. De som omfattas av ungdomsuppföljningen registreras i CSN:s studiehjälpsregister och de som förvärvsarbetar kan erhålla sjukpenninggrundande inkomst (SGI) vilken registreras i den allmänna försäkringens system, liksom även utvandring. Felaktig utbetalning undviks således även för dessa grupper.

Sammanfattningsvis visar gjorda beräkningar att maximalt ca 50 000 kr. per år kan komma att betalas ut med den rutin som redovisats, trots att barnet inte längre går i grundskolan. Rutinen förenklas dock i sådan omfattning att väsentligt större belopp sparas i administrationen.

För att stödet skall kunna betalas ut till de elever som redan på höstterminen i årskurs nio (ev. även tidigare) är berättigade till förlängt barnbidrag och till elever i särskolor och specialskolor krävs att försäkringskassan får kännedom om dessa elever. Kassan föreslås få kännedom om dem genom att skolan skickar en lista till försäkringskassans lokalkontor med uppgifter om elevens namn, personnummer och tidpunkter för studiernas början och beräknade slut. Försäkringskassan beslutar om stödet och betalar ut det månadsvis.

Antalet elever i grundskolans årskurs nio som redan under höstterminen fyller 16 år uppgår till ca 3 500. Antalet elever i särskolan med förlängt barnbidrag är ca 2 500. Totalt kommer således ca 6 000 elever att beröras av den rutin som innebär rapportering från skolan.

Förlängt barnbidrag för elev på grundskolenivå vid svensk utlandsskola förutsätts även i fortsättningen utgå efter ansökan. Ansökan görs på blankett som sänds till försäkringskassans lokalkontor (=den kassa där eleven är kyrkobokförd). Försäkringskassan beslutar om stödet och betalar ut det. Samma villkor som gäller för närvarande bör enligt CSN:s förslag vara uppfyllda för att bidraget skall utgå. Försäkringskassorna beslutar redan om allmänt barnbidrag till vissa barn som vistas utomlands. Redan befintliga rutiner kan därför utnyttjas även för utbetalning till denna grupp.

4.1 Allmänt

Mitt förslag: Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna övertar fr.o.m. den 1 juli 1986 administrationen av det förlängda barnbidraget. Bidraget utbetalas därefter månadsvis samt samordnas med utbetalningen av bl.a. allmänt barnbidrag och flerbarnstillägg.

Skälen för mitt förslag: Förlängt barnbidrag är ett stöd i de fall då allmänt barnbidrag på grund av barnets ålder inte längre kan utbetalas till den som är elev vid grundskolan. Det är närbesläktat med det allmänna barnbidraget. Månadsbeloppen är lika stora och när flerbarnstillägg enligt lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag kommer ifråga räknas både barn med allmänt barnbidrag och bl.a. barn som bedriver studier vilka ger rätt till förlängt barnbidrag.

En samordning hos försäkringskassorna med andra förmåner innebär att administrationen kan göras mer rationell. Den av CSN och RFV förordade rutinen för utbetalning utan ansökan och utan det nuvarande uppgiftsinsamlandet inom skolväsendet innebär förenklingar liksom också en samordnad utbetalning av förmåner till en betalningsmottagare. Den förordade rutinen bedömer jag som ändamålsenlig.

För att felutbetalningar skall undvikas kräver rutinen information om de elever som är yngre än normalt när de går ut grundskolan. Sådan information kan som angivits i CSN:s förslag hämtas ur CSN:s studiehjälpsregister resp. RFV:s sjukförsäkringsregister.

Informationen beräknas avse endast ett begränsat antal barn, några hundra per år, och gäller inte mer integritetskänsliga uppgifter än att barnet har studiehjälp eller sjukpenninggrundande inkomst. För det fall att myndigheterna finner att informationen bör lämnas på ADB-medium torde en förutsättning enligt datalagen (1973:289) vara datainspektionens tillstånd. Tillstånd från datainspektionen behövs inte om regeringen eller riksdagen i stället fattar beslut. Jag finner det inte erforderligt att i detta ärende lämna förslag med föreskrifter från regeringen eller riksdagen om en rapportering på ADB-medium utan vid behov får myndigheterna vända sig till datainspektionen.

Även vid en rapportering och kontroll som den föreslagna kan i några fall utbetalning komma att ske fastän barnet inte har rätt till bidraget. Jag anser det angeläget att återbetalningsskyldighet skall kunna åläggas i dessa fall såsom i andra fall av utbetalningar av allmänt och förlängt barnbidrag när rätt till bidraget saknas. Genom att nuvarande 12 § lagen om allmänna barnbidrag görs tillämplig får försäkringskassan dock även möjlighet att efterge återbetalningsskyldighet.

En viss rapportering från skolorna blir alltså nödvändig för att förlängt barnbidrag skall kunna betalas ut. Den gäller dock endast elever som går i grundskolan eller motsvarande skolor och är äldre än normalt samt elever i

särskolan och specialskolan.

För förlängt barnbidrag vid studier utomlands kommer att krävas ansökan också i fortsättningen.

Genom en övergång till månadsvis utbetalning av förlängt barnbidrag beräknas staten göra en årlig besparing på netto ca 430 000 kr.

4.2 Lagreglering

4.2.1 Förlängt barnbidrag

Mitt förslag: De hittillsvarande reglerna om förlängt barnbidrag enligt studiestödslagen förs i huvudsak över till en särskild lag om bidraget, som i olika avseenden anpassas till reglerna om allmänt barnbidrag.

Rätten till förlängt barnbidrag bibehålls i stort sett oförändrad. Dock skall elever i särskolan och specialskolan få bidraget även när de bor på skolan. Anpassningen i övrigt avser den nya månadsvisa utbetalningen, en enhetlig tillämpning av kravet på bosättning i Sverige samt nya föreskrifter om administrationen.

Skälen för mitt förslag: Ändamålet med en ny författningsreglering av bidraget är att förenkla den administrativa hanteringen. Det är ingen målsättning att förändra rätten till bidraget i förhållande till den hittillsvarande tillämpningen.

Jag har övervägt möjligheten att föra in regleringen av förlängt barnbidrag i lagen om allmänna barnbidrag. Även om de båda bidragen är närbesläktade skiljer de sig emellertid från varandra på åtminstone ett par punkter, där jag inte nu är beredd att föreslå ändringar. Det gäller vad som finns kvar av det s.k. kvartalstänkandet enligt lagen om allmänna barnbidrag. Allmänt barnbidrag börjar resp. upphör att betalas ut samt får ny bidragsmottagare fr.o.m. kvartalet efter det en händelse inträffar som påverkar rätten (ett barns födelse eller dödsfall, bosättning eller utflyttning, ny vårdnadshavare etc.). Rätten till allmänt barnbidrag är i sin tur kvartalsvis kopplad till rätten till flerbarnstillägg enligt samma lag. Vidare lämnas allmänt barnbidrag för årets alla månader medan förlängt barnbidrag lämnas endast under läsåret (nio månader). Jag har med hänsyn härtill bedömt det lämpligast att föreskrifterna om förlängt barnbidrag tas in i en ny särskild lag.

I den nya lagen bör i huvudsak den nuvarande tillämpningen om rätt till bidraget lagfästas. Som jag återkommer till (avsnitt 4.2.4) bör dock även elever i särskolan och specialskolan som bor på skolan ha rätt till bidraget. För att förenkla administrationen hos försäkringskassorna bör kravet på bosättning och föreskrifterna härom göras överensstämmande med dem som gäller för allmänt barnbidrag. Månadsvis utbetalning bör föreskrivas liksom andra administrativa regler som överensstämmer med dem för det allmänna barnbidraget. Jag återkommer i specialmotiveringen med närmare kommentarer till lagförslaget.

Mitt förslag: I motsats till vad som gäller f.n. skall allmänt barnbidrag lämnas också när kostnaderna för ett barns vård på anstalt eller för kost och bostad åt barnet helt betalas av statsmedel.

Skälen för mitt förslag: Enligt 6 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag lämnas inte allmänt barnbidrag för ett kvartal, vid vars ingång kostnaderna för ett barns vård på anstalt eller för kost och bostad åt barnet helt betalas av statsmedel. Undantag gäller dock enligt paragrafen för det fall att ett barn är inackorderat vid nomadskola (som numera kallas sameskola). Denna inskränkning i rätten till barnbidrag berör huvudsakligen ca 300 barn i den statliga specialskolan, som är avsedd för syn- och hörselskadade.

Denna ordning har uppmärksammats av riksdagen. Senast har riksdagens socialutskott (SoU 1984/85:18) kraftigt understrukt angelägenheten av att en regeländring kommer till stånd beträffande allmänt barnbidrag för barn i specialskolor.

Statens handikappråd har i oktober 1985 på regeringens uppdrag lämnat en rapport med kartläggning av det ekonomiska stödet till handikappade (Ds S 1985:6). När det gäller rätten till allmänt barnbidrag för barn inom den statliga specialskolan framgår följande av kartläggningen (avsnitt 5.3.3 i rapporten).

Allmänt barnbidrag och flerbarnstillägg lämnas utan inskränkning till de elever som bor i sina egna hem. För de elever som är inackorderade genom skolan dras barnbidraget inkl. flerbarnstillägget in andra och fjärde kvartalet med stöd av 6 § lagen om allmänna barnbidrag. I stället betalar skolan ut ett kontant belopp till föräldrarna för klädinköp. Detta kontantbelopp har fram t.o.m. år 1984 utbetalats med samma belopp som barnbidraget.

Detta föräldrade system har sin bakgrund i att eleverna i specialskolan förr bodde kvar på elevhemmen under hela terminen och endast reste hem i samband med stora lov som sommarlov och jullov. Sedan dess har mycket förändrats och i dag reser eleverna hem i stort sett varje veckoslut. Utökningen av hemresorna innebär att 95 % av de resande eleverna är hemma mer än 200 dagar/år. Uppgiften avser Birgittaskolans elever men i stort sett gäller samma procenttal för flertalet specialskolor. Utvecklingen inom specialskolan har inte medfört någon förändring av den gamla barnbidragsbestämmelsen.

För inblandade organ innebär detta förfarande en tungrodd administration. Det första och tredje kvartalet på året skall allmänt barnbidrag betalas ut månadsvis från försäkringskassan. Det andra och fjärde kvartalet skall barnbidraget dras in av försäkringskassan och resp. specialskola skall betala ut ett kvartalsbelopp som "klädbidrag".

Enligt min mening bör eleverna i specialskolan få rätt till allmänt barnbidrag även om de är inackorderade. Det bör ske genom att begränsningsregeln i 6 § lagen om allmänna barnbidrag upphävs per den 1 juli 1986. Någon ny föreskrift om att barnbidrag skall innehållas vid andra "anstaltsvistelser" på statens bekostnad finns inte skäl att föreslå. I samband med ändringen bör systemet med klädbidrag upphöra (jfr prop. 1985/86:100 bil. 10 s. 114).

4.2.3 Allmänt barnbidrag för barn som åtnjuter omsorger enligt omsorgslagstiftningen och bor i annat hem än det egna

Prop. 1985/86:96

Mitt förslag: Allmänt barnbidrag skall lämnas till familjen även när ett barn erhåller bostad enligt omsorgslagstiftningen på huvudmannens bekostnad.

Skälen för mitt förslag: När ett barn vid ingången av ett kvartal bor i elevhem, vårdhem, specialsjukhus eller inackorderingshem, som avses i lagen (1967:940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda, eller åtnjuter omsorger enligt nämnda lag och bor i enskilt hem på huvudmannens bekostnad eller vårdas på anstalt för epileptiker, får huvudmannen (landstingskommunen, kommunen eller efter regeringens bestämmande annan huvudman) uppbära barnbidraget för kvartalet och ur det ta ut ersättning för kostnaderna, 7 § andra stycket lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag.

Regeln berör mindre än tusen barn som vistas framför allt på landstingskommunala institutioner.

Jag vill erinra om att en ny omsorgslag, lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl., träder i kraft den 1 juli 1986. Då upphör 1967 års omsorgslag att gälla med de undantag som framgår av en särskild promulgationslag, lagen (1985:569) om införande av lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl. Enligt övergångsbestämmelserna till den nya omsorgslagen, vilka sammanförts i promulgationslagen, skall elevhem och inackorderingshem enligt 1967 års lag anses motsvara elevhem resp. gruppboende enligt den nya lagen. Boende i annat hem än det egna benämns boende i familjehem. Vårdhem och specialsjukhus skall avskaffas men kommer att finnas kvar under ett övergångsskede.

Enligt min mening är det rimligt att också föräldrarna till de barn som avses i den nuvarande regleringen i 7 § andra stycket barnbidragslagen får barnbidraget under hela året och inte bara för tid som barnen vistas i hemmet. Det innebär att föräldrarna kan ta större ansvar för sina barns personliga utgifter även för den tid då barnen inte är hemma. Jag föreslår alltså att 7 § andra stycket lagen om allmänna barnbidrag skall upphöra att gälla. Regelförändringen får mycket begränsade budgetmässiga konsekvenser.

4.2.4 Förlängt barnbidrag för elever i särskolan och specialskolan

Mitt förslag: Förlängt barnbidrag skall i fortsättningen lämnas under läsåret till elever i särskolan och specialskolan också om eleven är inackorderad på skolan eller annars får kost och bostad på allmän bekostnad.

Skälen för mitt förslag: Elever i särskolan och specialskolan erhåller förlängt barnbidrag enligt föreskrifter som centrala studiestödsnämnden (CSN)

utfärdat (CSNFS 1983:14). Bidraget lämnas inte för den tid som eleven på allmän bekostnad vistas på skolan eller annars erhåller kost och bostad (9 § föreskrifterna). I sådana situationer lämnas bidraget inte heller till kommunen eller landstingskommunen.

I likhet med vad jag föreslagit i fråga om allmänt barnbidrag bör förlängt barnbidrag utbetalas till dessa barns föräldrar även när barnen bor utanför det egna hemmet. Härigenom uppnås enhetlighet i reglerna och barnen erhåller stöd som mera motsvarar det för studerande i allmänhet.

4.2.5 Bemyndigandet för regeringen att träffa överenskommelser med andra länder om barnbidrag

Mitt förslag: Bemyndigandet för regeringen enligt 19 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag att träffa överenskommelser med andra länder ändras så att det överensstämmer med bl.a. motsvarande bemyndigande i 20 kap. 15 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Skälen för mitt förslag: I internationella sammanhang brukar barnbidrag och motsvarande utländska barn- och familjeförmåner betecknas som socialförsäkringsförmåner. De socialförsäkringskonventioner som Sverige sluttit med andra länder omfattar i de allra flesta fall även barnbidragen. Regeringens förhandlingsfullmakt på området återfinns i 19 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag. Enligt paragrafen kan överenskommelse träffas om undantag från lagens förutsättningar för utgivande av barnbidrag för här i riket bosatt barn som inte är svensk medborgare.

På grundval av denna fullmakt får enligt gällande konventioner barn från de nordiska länderna, Grekland, Israel, Marocko, Nederländerna, Spanien och Österrike svenskt barnbidrag direkt vid bosättning i Sverige utan att behöva avvakta den väntetid på sex månader som enligt 1 § barnbidragslagen krävs för utländska barn som fostras av någon som ännu inte blivit mantalsskriven i Sverige. I andra socialkonventioner, som i allmänhet arbetats fram tidigare än de ovan nämnda, har man från svensk sida inte ansett sig kunna frångå lagens krav vad gäller väntetid för utländska barn. Det bör vara regeringens målsättning att, när omförhandlingar av dessa konventioner blir aktuella och i förhandlingar med nya länder, helt jämställa barn från berörda länder med svenska barn under förutsättning att svenska medborgare får motsvarande behandling i länderna i fråga vid flyttning från Sverige.

Förhandlingsfullmakten i 19 § är emellertid begränsad till att lämna svenska barnbidrag till utländska barn som inte uppfyller väntetiden i 1 § och ger enligt sin ordalydelse inga möjligheter att på annat sätt göra avsteg från förutsättningarna för barnbidrag, t.ex. för svenska barn bosatta utomlands. Denna begränsning i förhandlingsutrymmet har lett till svårigheter när det gäller att skapa en så god reglering som möjligt för utsända arbetstagare och deras medföljande barn. Problemen gäller dels medföljande barn till arbetstagare som utsänds av svenska arbetsgivare för att under viss tid

utföra arbete i ett konventionsland, dels barn som medföljer arbetstagare som av en arbetsgivare i ett konventionsland sänds till Sverige för att under en viss tid arbeta här. I bägge fallen är målsättningen när konventioner sluts regelmässigt att det utsändande landets lagstiftning skall fortsätta att gälla och det andra landets lagstiftning skall vika.

Vid utsändning från Sverige bör således svenska barnbidrag fortsätta att lämnas för barn som medföljer en utsänd arbetstagare under hela den tid arbetstagaren och hans familj enligt konventionen i fråga skall betraktas som utsända, alltså även om denna tid är längre än ett år och även om bosättningen i Sverige enligt folkbokföringen upphör. Något motsvarande bidrag från det andra landet lämnas nämligen inte, eftersom avsikten med utsändningsregler i socialförsäkringskonventioner just är att lagstiftningen i sysselsättningslandet inte skall gälla.

Vad avser utländska barn som medföljer arbetstagare som från ett konventionsland sänds ut för ett tidsbegränsat arbete i Sverige bör det motsatta gälla. Arbetstagaren och hans familj skall fortsatt omfattas av den utländska lagstiftningen i fråga och få barnbidrag eller motsvarande förmån från ifrågasvarande konventionsland även om utsändningen är avsedd att vara längre tid än ett år och arbetstagaren och hans familj således folkbokföringsmässigt skulle anses bosatta i Sverige. Svensk lagstiftning om barnbidrag bör således vika på samma sätt som den gör det vad gäller den allmänna försäkringen och arbetsskadeförsäkringen. För närvarande torde i förhållande till flera konventionsländer dubbla bidrag lämnas, nämligen dels utländskt bidrag enligt utsändningsreglerna så som dessa tillämpas av konventionsländerna i fråga och dels svenskt barnbidrag - i förekommande fall efter det att väntetiden på sex månader uppfyllts - med direkt tillämpning av den svenska lagstiftningen.

Problemen har uppmärksamrats av riksdagen vid behandling av motioner som rörde reglerna för barnbidrag vid längre tids vistelse i utlandet (SoU 1983/84:17, rskr. 211).

För att Sveriges socialkonventioner med andra länder skall kunna få de effekter vad gäller medföljande barn till utsänd arbetstagare som är rimliga och som jag nyss beskrivit, föreslås att fullmakten för regeringen att träffa överenskommelse med främmande makt i 19 § lagen om allmänna barnbidrag får en mer allmän lydelse, motsvarande den som finns i 20 kap. 15 § första stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring och 8 kap. 14 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring. Härigenom får regeringen rätt att träffa överenskommelse med främmande makt både om utsträckt tillämpning av lagen om allmänna barnbidrag och om undantag i vissa fall från vad i lagen är stadgat.

5 Kostnadskonsekvenser

I prop. 1985/86:100 (bil. 7 s. 39) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på en särskild proposition, till Allmänna barnbidrag för budgetåret 1986/87 beräkna ett förslagsanslag av 8 245 milj. kr. Anslagsbehovet för allmänna barnbidrag inkl. flerbarnstillägg beräknar jag nu, i enlighet med vad

riksförsäkringsverket gjort i sin anslagsframställning, till 8 180 milj. kr. Det innebär en minskning av anslagsbehovet med 65 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår. Anslagsbehovet för det förlängda barnbidraget beräknar jag till 48 milj. kr. Övriga förslag innebär endast marginella förändringar. Det totala anslagsbehovet för allmänna barnbidrag inkl. flerbarnstilllägg och förlängt barnbidrag för budgetåret 1986/87 blir därmed avrundat 8 230 milj. kr.

6 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom socialdepartementet upprättats förslag till

1. lag om förlängt barnbidrag,
2. lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,
3. lag om ändring i lagen (1984:1095) om förlängt bidragsförskott för studerande,
4. lag om ändring i lagen (1984:1096) om särskilt bidrag till vissa adoptivbarn.

7 Specialmotivering

7.1 Förslaget till lag om förlängt barnbidrag

1 §

Paragrafen motsvarar 2 kap. 1 § studiestödslagen (1973:349) i dess lydelse före den 1 juli 1986. De ändringar som gjorts är betingade av att riksdagen har antagit en ny skollag (1985:1100).

Rätten till bidrag gäller även sådana elever i angivna skolor som får särskild undervisning enligt 10 kap. 3 § i den nya skollagen.

2 §

Enligt hittillsvarande tillämpning av studiestödslagen har förlängt barnbidrag lämnats också till elever i särskolan och specialskolan så länge de deltar i utbildningen. Det skall gälla även i fortsättningen. För en elev i särskolan har bidrag kunnat utgå nio månader per år under hela den tid eleven varit särskolpliktig, dvs. längst t.o.m. vårterminen det kalenderår under vilket eleven fyller 21 år eller, i särskilda fall, 23 år. Enligt den nya skollagen är skolplikten inskränkt till tio års skolgång, men eleverna i särskolan skall ha rätt att få ytterligare utbildning under skolgång som sträcker sig i princip lika långt som den nuvarande särskolplikten. Dessa elever skall som hittills kunna få förlängt barnbidrag, vilket följer av förevarande paragraf.

Även elever i en fristående skola har rätt till förlängt barnbidrag, om utbildningen motsvarar den som de skulle få i särskolan eller specialskolan. Det gäller elever som fullgör skolplikt i en sådan fristående skola som avses

i 9 kap. 3 § den nya skollagen. En sådan skola står under statlig tillsyn enligt 9 kap. 5 § samma lag. Det gäller också elever, som när skolplikten upphört, deltar i sådan utbildning i en fristående skola som motsvarar den i särskolan och specialskolan under förutsättning att skolan är statsunderstödd eller står under statlig tillsyn.

Bidraget skall i fortsättningen utgå till särskole- och specialskoleelever även för sådan tid av läsåret under vilken eleven bor på skolan eller annars får kost och bostad på allmän bekostnad. Det innebär en utvidgning av rätten till förlängt barnbidrag i förhållande till hittillsvarande tillämpning. Den utvidgade rätten motsvarar den utvidgning av rätten till allmänt barnbidrag som sker genom att 6 § och 7 § andra stycket lagen om allmänna barnbidrag upphävs. I fråga om rätten att uppbära bidraget när barnet vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten hänvisas till vad som sägs under 8 §.

Beträffande särskild undervisning enligt 10 kap. 3 § i den nya skollagen hänvisas till vad som sagts under 1 §.

3 §

Till skillnad från allmänt barnbidrag lämnas förlängt barnbidrag endast under läsåret, som enligt föreskrifterna i denna paragraf skall anses omfatta månaderna september-maj. Om eleven slutar skolan under läsåret lämnas bidraget t. o. m. den månad då studierna avbryts.

4 §

Såsom hittills enligt 2 kap. 3 § studiestödslagen kan bidraget lämnas till elever vid vissa skolor utomlands. En förutsättning har varit att eleven anses bosatt här i landet. Som följer av 5 § gäller alltså denna förutsättning. Vid bedömningen av bosättningen skall i fortsättningen tillämpas de föreskrifter som gäller om bosättning för allmänt barnbidrag vid utlandsvistelse (jfr specialmotiveringen till 5 §). Enligt CSN:s hittillsvarande föreskrifter har för förlängt barnbidrag vid utlandsskola krävts att allmänt barnbidrag har lämnats för det kvartal under vilket den studerande fyllt 16 år. Något sådant krav gäller inte enligt nu föreslagna regler.

Som framgår av 7 § förutsätts för förlängt barnbidrag vid utlandsstudier att en ansökan görs hos försäkringskassan.

Regeringen eller efter regeringens bemyndigande riksförsäkringsverket meddelar de närmare föreskrifter som behövs för tillämpningen av bl.a. förlängt barnbidrag vid utlandsstudier. Det följer av hänvisningen i 8 § till 14 § lagen om allmänna barnbidrag.

5 §

Såsom hittills enligt studiestödslagen (2 kap. 2 och 3 §§) lämnas förlängt barnbidrag endast till elever som anses bosatta här i landet.

När möjligheten till förlängt barnbidrag infördes för vissa studier utomlands angavs i propositionen följande bakgrund (prop. 1973:63 s. 75).

CSN har föreslagit att förlängt barnbidrag skall kunna utgå även för barn som inte är bosatt i Sverige under förutsättning att barnet bedriver studier vid utlandsskola som avses i kungörelsen (1968:321) om undervisning för utlandssvenskars barn. Förlängt barnbidrag skall emellertid ses som ett stöd i de fall då allmänt barnbidrag på grund av barnets ålder inte längre kan utgå till den som är elev i grundskolan. Det förlängda barnbidraget bör därför utgå enligt samma regler som gäller i fråga om rätt till allmänt barnbidrag. Liksom f.n. bör det därför endast kunna utgå för barn som är bosatt i Sverige. Som bosatt i Sverige anses emellertid vid tillämpningen av bestämmelserna om allmänt barnbidrag även barn som tillfälligt vistas utom landet, men som fortfarande är kyrkobokfört här i landet. Så utgår t.ex. allmänt barnbidrag för barn till den som är anställd i statens tjänst på utländsk ort, såsom svenska diplomater och tjänstemän hos styrelsen för internationell utveckling. I motsvarande mån bör förlängt barnbidrag kunna utgå för barn som tillfälligt vistas utom landet, om barnet fortfarande är bosatt i Sverige och om barnet under vistelsen utomlands är elev vid utlandsskola som avses i 1968 års kungörelse.

Reglerna om rätt till allmänt barnbidrag vid utlandsvistelse har ändrats genom en ändring i 1 § lagen om allmänna barnbidrag som trädde i kraft den 1 januari 1985 (prop. 1984/85:39, SoU 6, rskr. 66, SFS 1984:1100). Som förutsättning för allmänt barnbidrag gäller nu samma bosättningsbegrepp som enligt 1 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, dvs. att ett barn som lämnar Sverige fortfarande skall anses bosatt här, om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst ett år. Vissa grupper särbehandlas dock i fråga om allmänt barnbidrag. Alltjämt gäller att medföljande barn till den som av en statlig arbetsgivare sänds till ett annat land för arbete för arbetsgivarens räkning skall anses bosatta i Sverige under utsändningstiden. Medföljande barn till en svensk missionär eller präst, som i annat fall är anställd i utlandet, skall fortfarande anses bosatta här, om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst tre år. Enligt övergångsbestämmelserna till SFS 1984:1100 gäller de nya bestämmelserna dock endast för dem som lämnar Sverige efter ikraftträdandet den 1 januari 1985. Den äldre principen om rätt till allmänt barnbidrag under utlandsvistelser som inte överstiger tre år kan alltså fortfarande gälla för vissa barn, fastän de inte tillhör de särbehandlade grupperna.

Enligt hittills gällande föreskrifter från CSN utgår förlängt barnbidrag för utlandsstudier under bl.a. förutsättningen att barnet är kyrkobokfört i Sverige. För förlängt barnbidrag för studier utomlands skall i fortsättningen gälla samma regler i fråga om bosättning som för rätten till allmänt barnbidrag. Därigenom vidhålls det betraktelsesätt som uttrycktes i propositionen när möjligheten till sådant bidrag infördes och bosättningsreglerna blir enhetliga till gagn för försäkringskassorna och enskilda.

I fråga om allmänt resp. förlängt barnbidrag för icke svenska medborgare gäller f.n. följande ordning.

Allmänt barnbidrag lämnas för här i Sverige bosatt barn som inte är svensk medborgare, om barnet fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven här eller om barnet eller endera av dess föräldrar vistas här sedan minst sex månader.

Förlängt barnbidrag har enligt studiestödslagen lämnats även för icke

svenska medborgare så snart barnet blivit bosatt här i landet.

Även när det gäller bosättningskraven för barn som inte är svenska medborgare bör överensstämmande regler gälla för de båda förmånerna. Bakgrunden till att reglerna om förlängt barnbidrag föreslås utgå ur studiestödslagstiftningen och bli överförda till socialförsäkringsområdet är önskemålet att förenkla den administrativa hanteringen. Det sker genom att administrationen av de förlängda barnbidragen tas om hand av de allmänna försäkringskassorna och där sammankopplas med hanteringen av de allmänna barnbidragen. I fortsättningen skall därför bosättningskraven enligt lagen om allmänna barnbidrag gälla även i fråga om rätten för icke svenska medborgare att få förlängt barnbidrag. Beträffande möjligheterna att i konventionsförhandlingar göra avsteg från lagreglerna vill jag hänvisa till avsnitt 4.2.5.

6 §

Paragrafen motsvarar 1 a § lagen om allmänna barnbidrag. Härigenom samordnas administrationen av allmänt och förlängt barnbidrag, se vidare under 8 §.

7 §

Av första stycket följer att annat förlängt barnbidrag än sådant vid utlandsstudier lämnas utan ansökan. Att bidraget skall kunna lämnas utan ansökan bygger på de rutiner som redogjorts för i avsnitt 3. Beträffande flertalet barn behövs inga särskilda uppgifter utöver dem som försäkringskassan redan förfogar över. En viss kontroll mot uppgifter om annat studiestöd behövs dock för att felutbetalningar skall undvikas. Därutöver måste försäkringskassan erhålla uppgifter om elever som går kvar i grundskolan eller motsvarande skola och som blivit fördröjda i sin skolgång. Likaså måste kassan få uppgifter om barn som har rätt till bidrag enligt 2 §. I andra stycket av förevarande paragraf har därför föreskrivits om skyldighet för skolorna att lämna sådana uppgifter. De sammantagna konsekvenserna av de nya föreskrifterna om förlängt barnbidrag är dock att skolväsendet befrias från administrationen och från uppgiftslämnande beträffande flertalet elever.

8 §

Det förlängda barnbidraget samordnas med hanteringen hos försäkringskassorna av det allmänna barnbidraget. I möjlig mån har samma föreskrifter meddelats för båda bidragen. I förevarande paragraf görs hänvisningar till de lagrum i lagen om allmänna barnbidrag som skall gälla även för förlängt barnbidrag.

Föreskrifterna om bidragsmottagare är således desamma för båda bidragen (hänvisningen till 4 och 5 §§ lagen om allmänna barnbidrag). Det underlättar en samordning av utbetalningarna av bidragen. I vissa fall utgår förlängt barnbidrag till den som fyllt 18 år. I sådant fall har naturligtvis eleven själv rätt att uppbära bidraget, i den mån han inte är omyndigförklarad. När ett barn vårdas i ett hem för vård eller boende inom socialtjänsten kan det

kommunala organ som svarar för vårdkostnaden ha rätt att uppbära allmänt barnbidrag. Det följer av 7 § lagen om allmänna barnbidrag. Också förlängt barnbidrag kan enligt hittillsvarande föreskrifter lämnas till en kommun som omhändertagit ett barn (2 kap. 7 § studiestödsförordningen). Genom hänvisningen i förevarande paragraf till 7 § lagen om allmänna barnbidrag blir detta möjligt även i fortsättningen. En förutsättning är naturligtvis att barnet har rätt till förlängt barnbidrag på grund av sin skolgång.

Liksom det allmänna barnbidraget skall det förlängda i fortsättningen utbetalas månadsvis (hänvisningen till 11 § samma lag). Däremot skall inte tillämpas de kvartalsregler som gäller för allmänt barnbidrag i fråga om när rätten till bidraget börjar eller upphör. Såsom hittills enligt studiestödslagstiftningen lämnas förlängt barnbidrag för tid under vilken barnet deltar i utbildning som ger rätt till bidraget. Avbryter barnet sina studier får bidrag inte lämnas för tid därefter. Om bidrag har lämnats för tid som inte omfattas av rätten till bidrag, kan försäkringskassan under vissa förutsättningar ålägga återbetalningsskyldighet, vilket följer av hänvisningen till 12 § lagen om allmänna barnbidrag. Försäkringskassan har dock möjlighet att efterge återbetalningsskyldigheten helt eller delvis.

Med stöd av hänvisningen till 14 § lagen om allmänna barnbidrag kan regeringen eller efter regeringens bemyndigande riks försäkringsverket meddela de närmare föreskrifter som behövs för tillämpningen av lagen om förlängt barnbidrag.

Hänvisningen till 15 § samma lag gör bestämmelserna i lagen om allmän försäkring om ändring av och talan mot beslut tillämpliga också i fråga om förlängt barnbidrag.

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag

Ändringen i 2 b § är en följdändring till den nya lagen om förlängt barnbidrag.

I fråga om upphävandet av 6 § och 7 § andra stycket hänvisas till avsnitt 4.2.2 och 4.2.3.

De anstalter som berörs av den hittillsvarande lydelsen av 7 § första stycket är hem för vård eller boende inom socialtjänsten. Föräldrars skyldighet att ta del i kommunens kostnader för sådan vård regleras numera i 34 § socialtjänstlagen (1980:620) och 43-45 §§ socialtjänstförordningen (1981:750). Ersättningsskyldigheten bestäms som om det gällde att bestämma underhållsbidrag för barnet enligt föräldrabalken men är maximerad till bidragsförskotts-nivån. Eftersom underhållsbidrag fastställs med beaktande av att barnet har rätt till barnbidrag bör det kommunala organet kunna uppbära barnbidraget utan hänsyn till vilken ersättning föräldrarna betalar. Den hittillsvarande förutsättningen, att barnbidraget får uppbäras av det kommunala organet i den mån ersättning för vården får uttagas av barnet eller annan enskild person, har därför slopats.

Att allmänt barnbidrag, efter försäkringskassans förordnande därom, kan uppbäras av den som fostrar barnet i ett familjehem inom socialtjänsten

följer av 4 § tredje stycket lagen om allmänna barnbidrag.

I fråga om ändringen av 19 § hänvisas till avsnitt 4.2.5. Bemyndigandet kommer till följd av hänvisningen i 8 § av den föreslagna lagen om förlängt barnbidrag att omfatta även det förlängda barnbidraget.

7.3 Övriga lagförslag

Ändringarna är redaktionella och en följd av den nya lagen om förlängt barnbidrag.

8 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att anta förslagen till

1. lag om förlängt barnbidrag,
2. lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag,
3. lag om ändring i lagen (1984:1095) om förlängt bidragsförskott för studerande,
4. lag om ändring i lagen (1984:1096) om särskilt bidrag till vissa adoptivbarn,

dels att

5. till C 1. *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1986/87 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 8 230 000 000 kr.

9 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

	<i>Sid.</i>
Regeringens proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 6 februari 1986	8
1 Inledning	8
2 Nuvarande ordning	8
3 Centrala studiestödsnämndens förslag	10
4 Föredragandens överväganden	12
4.1 Allmänt	12
4.2 Lagreglering	13
4.2.1 Förlängt barnbidrag	13
4.2.2 Allmänt barnbidrag för barn i specialskolan	14
4.2.3 Allmänt barnbidrag för barn som åtnjuter omsorger enligt omsorgslagstiftningen och bor i annat hem än det egna	15
4.2.4 Förlängt barnbidrag för elever i särskolan och specialskolan	15
4.2.5 Bemyndigandet för regeringen att träffa överenskommelser med andra länder om barnbidrag	16
5 Kostnadskonsekvenser	17
6 Upprättade lagförslag	18
7 Specialmotivering	18
7.1 Förslaget till lag om förlängt barnbidrag	18
7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag	22
7.3 Övriga lagförslag	23
8 Hemställan	23
9 Beslut	23